

AI trong giải quyết tranh chấp bằng trọng tài – kinh nghiệm quốc tế và bài học cho Việt Nam

Võ Hưng Đạt*, Nguyễn Lương Hoàng Trinh, Bùi Việt Hà, Lê Minh Hiếu

Khoa Luật Quốc tế, Trường Đại học Luật Thành phố Hồ Chí Minh

*vhdat@hcmulaw.edu.vn

Tóm tắt

Sự phát triển của trí tuệ nhân tạo (AI) đang mang lại những thay đổi lớn trong nhiều lĩnh vực, bao gồm cả giải quyết tranh chấp bằng phương thức trọng tài. Kết quả của nghiên cứu cho thấy, AI không chỉ có khả năng phân tích tài liệu pháp lý, cải thiện khả năng tiếp cận và giảm chi phí mà còn mở ra những triển vọng mới trong dự đoán kết quả tranh chấp và hỗ trợ việc ra quyết định của trọng tài. Do đó, bài viết hướng đến việc giới thiệu khả năng áp dụng AI trong quy trình tố tụng trọng tài cùng những tiềm năng lẫn thách thức khi áp dụng AI trong lĩnh vực trọng tài quốc tế. Nhóm tác giả tập trung phân tích những vấn đề pháp lý như sự hợp pháp của việc sử dụng AI, phạm vi sử dụng AI, nghĩa vụ khi sử dụng AI trong giải quyết tranh chấp bằng trọng tài. Đối tượng nghiên cứu bao gồm các văn bản pháp lý của Việt Nam, quy tắc của một số Trung tâm trọng tài trên thế giới và các báo cáo thực tiễn tại các quốc gia. Phương pháp chủ yếu được sử dụng là phân tích kết hợp với so sánh để rút ra những bài học và kinh nghiệm có giá trị cho Việt Nam.

Nhận 16/06/2025
Được duyệt 25/07/2025
Công bố 30/10/2025

Từ khóa

Trí tuệ nhân tạo; Giải quyết tranh chấp; Phán quyết trọng tài; trọng tài quốc tế; Công nhận và cho thi hành

© 2025 Journal of Science and Technology - NTTU

1. AI và ứng dụng AI trong giải quyết tranh chấp bằng trọng tài

1.1. Khái niệm về AI

Trí tuệ nhân tạo (AI) được mô tả là “khiến một cỗ máy hành xử theo những cách mà nếu con người thực hiện thì sẽ được coi là thông minh”. Thực tế, đây là khái niệm do John McCarthy – một nhà khoa học máy tính quá cố, người được ghi nhận đã đặt ra thuật ngữ “AI” vào năm 1956 – đề xuất. Cho đến nay, khái niệm AI vẫn chưa được thống nhất. Một định nghĩa đáng chú ý về AI được đưa ra bởi Tổ chức Hợp tác và Phát triển Kinh tế (OECD). Theo đó, AI được hiểu là một hệ thống dựa trên máy móc, suy luận từ dữ liệu đầu vào để tạo ra đầu ra như dự đoán, nội dung, khuyến nghị hoặc quyết định có thể ảnh hưởng đến các môi trường vật lý hoặc ảo [1]. Định nghĩa của OECD được chấp nhận khá rộng rãi, đặc biệt đã được Liên minh châu Âu chấp nhận trong Đạo luật Trí tuệ Nhân tạo 2024 (sau đây gọi là “Đạo luật EU”) [2].

Một cách hiểu khác cũng được chấp nhận rộng rãi là gắn AI với trí thông minh giống con người và có thể thực hiện các hoạt động phức tạp mà chỉ con người mới thực hiện được [3]. Ví dụ, Oxford cho rằng AI là các hệ thống máy tính có khả năng thực hiện các nhiệm vụ thường đòi hỏi trí thông minh của con người như nhận thức hình ảnh, nhận dạng giọng nói, ra quyết định và dịch ngôn ngữ [4]. Việt Nam cũng chấp nhận khái niệm

này. Cụ thể, theo Thông tư số 02/2025/TT-BGDĐT thì AI là các hệ thống máy móc có khả năng thực hiện các nhiệm vụ đòi hỏi trí tuệ con người như học tập, suy luận và giải quyết vấn đề [5].

Về khía cạnh kỹ thuật, AI có thể hiểu là các thuật toán phức tạp và vận hành thông qua nhiều kỹ thuật bao gồm mạng nơ-ron, học máy (ML), xử lý ngôn ngữ tự nhiên (NLP), logic mờ, hệ thống chuyên gia và robot. Việc ứng dụng các kỹ thuật này cho phép AI thực hiện nhiều nhiệm vụ trong các lĩnh vực khác nhau, bao gồm trọng tài [6].

1.2. Tiềm năng của AI trong giải quyết tranh chấp bằng trọng tài

1.2.1. Đối với Trung tâm trọng tài

trọng tài, với vai trò quan trọng trong giải quyết tranh chấp giữa các bên mà không cần thông qua tòa án, đang đối mặt với những thách thức liên quan đến khối lượng công việc lớn, sự phức tạp trong việc phân tích các dữ liệu pháp lý, và yêu cầu về tính minh bạch, khách quan. Chính vì vậy, AI được cho là có thể thay đổi ngành trọng tài quốc tế bằng cách tạo ra các chương trình có khả năng xử lý thông tin theo cách tương tự như trọng tài viên [7].

Với khả năng xử lý dữ liệu [8] khổng lồ và phân tích thông minh [9], AI hỗ trợ đáng kể cho các trọng tài viên, đặc biệt là trong các vụ việc có khối lượng dữ liệu lớn, từ đó mở ra cơ hội để nâng cao hiệu quả và độ chính

xác trong quá trình giải quyết tranh chấp. AI cũng mang đến nhiều công cụ mới như mã hóa dự đoán, giúp thực hiện ‘e-discovery’ cho các luật sư và trọng tài viên. E-discovery (viết tắt của Electronic Discovery) là quy trình tìm kiếm, thu thập, bảo quản, xem xét và cung cấp thông tin dưới dạng điện tử như email, tin nhắn, tài liệu điện tử, dữ liệu từ phần mềm, mạng xã hội, điện thoại, máy chủ,... để phục vụ cho quá trình giải quyết tranh chấp [10].

Việc sử dụng quy trình giải quyết tranh chấp do AI điều khiển để xử lý các tranh chấp có giá trị nhỏ và đơn giản mang lại lợi ích tiết kiệm chi phí rõ ràng. Các tranh chấp này thường có thể được giải quyết nhanh chóng dựa trên các mẫu hoặc tiền lệ rõ ràng và ít yêu cầu chuyên môn của con người. [6] Thực tế, một số Trung tâm trọng tài (TTTT) đã bắt đầu ứng dụng AI trong hoạt động của mình chẳng hạn như TTTT và Hòa giải Thung lũng Silicon (SVAMC), Hiệp hội trọng tài Hoa Kỳ (AAA),...[7]

1.2.2. Đối với các bên tranh chấp và luật sư

Trong bối cảnh công nghệ ngày càng phát triển mạnh mẽ, AI đang thay đổi cách các luật sư tư duy, cách họ vận hành công việc và cách họ tương tác với khách hàng [11]. AI hỗ trợ luật sư trong việc xử lý lượng lớn dữ liệu pháp lý một cách nhanh chóng và hiệu quả. Với công cụ tìm kiếm thông minh, khai thác dữ liệu [11]. AI có thể tự động rà soát hàng nghìn trang tài liệu, hợp đồng, thư điện tử để xác định các bằng chứng, thông tin quan trọng phục vụ cho quá trình trọng tài. Điều này giúp luật sư tiết kiệm thời gian, giảm thiểu sai sót và nâng cao khả năng lập luận trước hội đồng trọng tài [12].

Bên cạnh đó, AI còn đóng vai trò hỗ trợ trong phân tích chiến lược tố tụng [12] nhờ khả năng học máy và khai thác các dữ liệu lịch sử về các vụ tranh chấp tương tự, bao gồm cả các phán quyết trọng tài trước đây. Qua đó, luật sư có thể đánh giá mức độ rủi ro, dự báo khả năng thắng kiện, từ đó đưa ra chiến lược phù hợp về thương lượng, hòa giải hay theo đuổi tố tụng trọng tài. Ngoài ra, các ứng dụng AI còn giúp luật sư nâng cao chất lượng giao tiếp và tư vấn khách hàng thông qua chatbot pháp lý, trợ lý ảo [12] hoặc hệ thống tạo tài liệu tự động [13], đảm bảo phản hồi kịp thời và chính xác các yêu cầu từ phía khách hàng. Điều này đặc biệt hữu ích trong các tranh chấp có yếu tố quốc tế, khi luật sư cần tư vấn xuyên biên giới với nhiều ngôn ngữ và khung pháp luật khác nhau [14].

1.3. Một số thách thức

Mặc dù có xu hướng ngày càng sử dụng AI trong giải quyết tranh chấp bằng trọng tài, công nghệ này cũng có những hạn chế nhất định [15]. Vấn đề đầu tiên là về

năng lực pháp lý và tư cách chủ thể. AI, dù có thể thực hiện được nhiều chức năng kỹ thuật, không phải là chủ thể pháp luật theo quy định hiện hành ở bất kỳ quốc gia nào. Vì vậy, AI không thể có tư cách hành nghề luật sư hoặc làm trọng tài viên, do thiếu các điều kiện như năng lực pháp luật, năng lực hành vi pháp lý, và không chịu trách nhiệm pháp lý như con người. Khi AI đưa ra một quyết định pháp lý sai hoặc dẫn đến thiệt hại trong quá trình giải quyết tranh chấp, ai sẽ chịu trách nhiệm? Đây là vấn đề chưa có giải pháp rõ ràng. Trách nhiệm có thể thuộc về người lập trình (developer), bên triển khai hệ thống (công ty cung cấp AI), hay người sử dụng AI (luật sư, tổ chức trọng tài)? Pháp luật hiện chưa xác định rõ cơ chế quy trách nhiệm đối với hành vi của một thực thể không có ý chí và năng lực hành vi như AI.

Bên cạnh đó, vấn đề về quyền riêng tư và bảo mật dữ liệu cũng đối mặt nhiều thách thức [16]. Khi xử lý các tài liệu trong vụ tranh chấp, AI có thể truy cập và phân tích thông tin mật hoặc dữ liệu cá nhân. Điều này dẫn đến dữ liệu có thể bị rò rỉ hoặc khai thác trái phép, vi phạm quyền riêng tư, dữ liệu cá nhân cũng như đạo đức hành nghề luật sư [17]. Cùng với đó, vấn đề về công nhận và thi hành phán quyết trọng tài có sử dụng AI cũng cần được xem xét [18]. Một phán quyết trọng tài được đưa ra bởi một hệ thống có sự tham gia hoặc hỗ trợ chính yếu của AI có thể không được tòa án công nhận và cho thi hành, vì không đáp ứng tiêu chuẩn của một phán quyết hợp pháp do chủ thể có thẩm quyền ban hành. Điều này ảnh hưởng trực tiếp đến tính hiệu lực và khả năng thực thi của trọng tài.

Ngoài ra, một câu hỏi xa hơn được đặt ra là liệu AI có thể thay thế vai trò của con người trong trọng tài hay không? Hiện tại AI vẫn rất khó có thể thay thế hoàn toàn trọng tài viên. Tuy nhiên, sự phát triển nhanh chóng của công nghệ này có thể dẫn đến các “trọng tài robot”, đưa đến câu hỏi về pháp lý lẫn triết học dành cho AI [8].

2. Quy định về sử dụng AI tại một số Trung tâm trọng tài trên thế giới

2.1. Cho phép sử dụng AI

Hiện nay, một số TTTT lớn hoặc các tổ chức có nguồn lực công nghệ mạnh như Trung tâm trọng tài và Hòa giải Thung lũng Silicon (SVAMC), Hiệp hội trọng tài Hoa Kỳ (AAA), Viện trọng tài viên công nhận (CIArb), Phòng Thương mại Stockholm (SCC),... [19] đã xây dựng quy chế cho phép sử dụng AI trong giải quyết tranh chấp. Tiên phong phải kể đến SVAMC. Tuy không phải là TTTT giải quyết trực tiếp các vụ tranh chấp, SVAMC thúc đẩy xét xử trọng tài bằng các giải pháp công nghệ hiệu quả [20]. Theo Hướng dẫn về việc sử dụng trí tuệ nhân tạo trong trọng tài của SVAMC

(Hướng dẫn SVAMC), AI được sử dụng trong trọng tài nếu được các bên đồng ý hoặc theo sự chỉ định của Tòa án, trọng tài [21] Tiêu chuẩn AAAi về việc sử dụng AI trong ADR (Tiêu chuẩn AAAi) và Hướng dẫn của AAA-ICDR về việc sử dụng công cụ AI của trọng tài viên (Hướng dẫn AAA) được công bố năm 2025 cũng khẳng định tầm quan trọng của AI và khuyến khích các bên cũng như trọng tài viên sử dụng AI trong giải quyết tranh chấp [22] CIARB cũng góp phần định hình quy tắc áp dụng AI vào giải quyết tranh chấp bằng trọng tài với việc ban hành Hướng dẫn về việc sử dụng trí tuệ nhân tạo trong trọng tài 2025 (Hướng dẫn CIARB) với các nội dung rất chi tiết [23].

2.2. Phạm vi áp dụng AI

Hiện nay, AI có thể tham gia vào nhiều giai đoạn của quá trình tố tụng trọng tài, đặc biệt là với vai trò hỗ trợ về mặt kỹ thuật và hành chính. Cụ thể, AI có thể được sử dụng để tóm tắt và phân loại tài liệu, kiểm tra độ chính xác của trích dẫn, phân tích chứng cứ, tìm kiếm thông tin pháp lý liên quan, cũng như hỗ trợ trong việc tổ chức lịch làm việc và quản lý tiến trình tố tụng [22][23]. Việc ứng dụng AI trong các công đoạn này giúp giảm thiểu thời gian xử lý, nâng cao hiệu quả và hỗ trợ trọng tài viên tập trung vào các quyết định mang tính chuyên môn và bản chất hơn.

Tuy nhiên, AI không được tham gia vào quá trình ra quyết định. Cụ thể, Hướng dẫn số 6 Phần III của Hướng dẫn SVAMC nhấn mạnh rằng, trọng tài viên không được trao cho AI quyền ra quyết định và việc sử dụng AI không thay thế cho nghĩa vụ nghiên cứu của họ về các tình tiết, quy định và bằng chứng trong vụ việc. Hướng dẫn AAAi cũng quy định tương tự tại Mục 3, theo đó trọng tài phải giữ quyền kiểm soát hoàn toàn đối với việc ra quyết định và sử dụng các công cụ AI mang tính chất hỗ trợ không thay thế phán đoán và chuyên môn của trọng tài. Đối với CIARB Mục 8.2 còn chi tiết hơn khi yêu cầu trọng tài viên không được để AI định hướng phán quyết. Như vậy, có thể thấy AI chỉ được xem như công cụ hỗ trợ đắc lực trong một số giai đoạn của quy trình tố tụng và AI chưa thể thay thế hoàn toàn trọng tài viên để ra phán quyết. Quy định này nhằm “bảo toàn yếu tố con người cần thiết cho sự công bằng và toàn vẹn của trọng tài” [24].

2.3. Nghĩa vụ khi sử dụng AI

Thứ nhất, để bảo đảm tính công bằng và hợp pháp, người sử dụng AI cần minh bạch về việc sử dụng AI trong tố tụng. Hướng dẫn của AAA khuyến cáo trọng tài viên cần thông báo rõ việc họ sử dụng AI khi việc sử dụng đó có ảnh hưởng đáng kể đến quá trình tố tụng trọng tài hoặc đến lập luận làm cơ sở cho quyết định của

họ. Các hướng dẫn khác cũng yêu cầu tương tự [21][23].

Thứ hai, người dùng AI có nghĩa vụ kiểm chứng độ chính xác và độ tin cậy của đầu ra từ hệ thống. AI có thể tạo ra thông tin sai lệch hoặc không đầy đủ, do đó trọng tài viên và luật sư cần đối chiếu thông tin với các nguồn chính thống như chứng cứ, văn bản luật, tiền lệ pháp lý [21][22].

Thứ ba, cần đảm bảo an toàn và bảo mật thông tin. trọng tài viên và các bên liên quan phải sử dụng những công cụ AI có khả năng bảo vệ dữ liệu và không được đưa thông tin nhạy cảm (như tên các bên, nội dung vụ kiện, tài liệu nội bộ) vào các nền tảng AI không đảm bảo bảo mật [21][22][23].

Thứ tư, các bên được phép sử dụng AI nhưng vẫn phải đảm bảo tuân thủ các quy định về đạo đức và nghề nghiệp của luật sư, trọng tài. Hướng dẫn số 4 của SVAMC quy định rằng các bên và đại diện các bên phải tuân thủ mọi quy tắc đạo đức hoặc tiêu chuẩn nghề nghiệp hiện hành khi sử dụng các công cụ AI. Hướng dẫn CIARB quy định rõ ràng và chi tiết hơn về các vấn đề như: quyền hạn của trọng tài viên trong việc đưa ra chỉ đạo và phán quyết thủ tục về việc sử dụng AI của các bên tham gia; quyền thỏa thuận của các bên,... Bên cạnh đó, CIARB còn có Phụ lục A chứa đựng các điều khoản mẫu về việc thỏa thuận sử dụng AI trong trọng tài. Dù ưu việt bởi tính cụ thể của nó, nhưng có những lo ngại rằng nếu thỏa thuận được ký vào thời điểm nhiều năm trước khi tranh chấp phát sinh, thì cách tiếp cận được áp dụng trong thỏa thuận về việc sử dụng AI có thể đã lỗi thời vào thời điểm xảy ra tranh chấp [25].

Trong trường hợp các nghĩa vụ này không được tuân thủ, phán quyết trọng tài có sử dụng AI có thể không được chấp nhận và đối mặt với việc bị tuyên bố hủy [21][23].

3. Thực trạng và một số đề xuất về việc ứng dụng AI trong giải quyết tranh chấp trọng tài tại Việt Nam

3.1. Thực trạng ứng dụng AI trong giải quyết tranh chấp trọng tài tại Việt Nam

Hiện nay, các TTTT tại Việt Nam đã bước đầu ứng dụng công nghệ vào giải quyết tranh chấp. Trung tâm trọng tài Quốc tế Hà Nội (HIAC) là tổ chức trọng tài đầu tiên tại Việt Nam cung cấp nền tảng cho phép thực hiện việc giải quyết tranh chấp thông qua hòa giải và/hoặc tố tụng trọng tài trực tuyến [26]. VIAC cũng đã áp dụng quy trình tố tụng được số hóa một phần thông qua nền tảng VIAC eCASE. Đây là nền tảng cho phép nộp đơn trực tuyến, quản lý tài liệu và theo dõi tiến trình vụ việc [27]. Tuy nhiên, các cơ quan có thẩm quyền và

các TTTT của Việt Nam chưa đưa ra văn bản quy phạm pháp luật hay hướng dẫn nào ghi nhận chính thức về việc AI đã được áp dụng trong tố tụng trọng tài. Đây là một thiếu sót lớn vì thực tế AI đang được sử dụng rất phổ biến trong ngành luật [28]. Trên thực tế, có nhiều nguyên nhân khác nhau dẫn đến AI chưa được ứng dụng trong giải quyết tranh chấp bằng trọng tài.

Thứ nhất, thiếu khung pháp lý. Giai đoạn phát triển bùng nổ của AI (AI Spring) lại bắt đầu từ khoảng cuối 2017 với sự ra đời của Transformer và đạt cao trào vào năm 2022 với ChatGPT. Các văn bản như Đạo luật AI của EU, Sách trắng về AI của Anh, Quy định về quản lý AI tạo sinh của Trung Quốc,... đều ra đời sau thời điểm này. Trong khi đó Việt Nam chỉ mới đưa ra các chính sách mà chưa có quy định pháp luật cụ thể về AI. Thứ hai, sự hạn chế về nguồn lực và công nghệ. Việc phát triển hệ thống AI, đặc biệt là AI trong lĩnh vực pháp lý đòi hỏi một sự đầu tư lớn và dài hạn về cả nguồn lực tài chính, nhân sự và công nghệ. Chi phí trung bình hàng năm cho các hoạt động này dao động từ 50.000 đô la Mỹ đến 300.000 đô la Mỹ tùy vào tính chất và độ phức tạp của AI [29]. Đối với AI pháp lý trong tố tụng trọng tài, mức độ phức tạp cao hơn do yêu cầu xử lý dữ liệu nhạy cảm, phân tích pháp lý chuyên sâu và tuân thủ các tiêu chuẩn bảo mật. Theo Vietnam AI Readiness Report 2023 (Oxford Insights), Việt Nam có khoảng 10.000 kỹ sư AI, nhưng chỉ 5% đến 10% làm việc trong các lĩnh vực chuyên biệt như pháp lý.

Thứ ba, số lượng và giá trị tranh chấp còn thấp nên các TTTT tại Việt Nam chưa nhận thấy tiềm năng của AI. Theo Báo cáo thường niên của VIAC năm 2023, giá trị trung bình của các tranh chấp tại trung tâm này nằm ở mức 1,2 triệu đô la Mỹ. Con số này tương đối thấp so với các TTTT lớn như AAA-ICDR hay SIAC, nơi giá trị tranh chấp thường lên đến hàng chục hoặc hàng trăm triệu USD. Cũng trong báo cáo năm 2023 từ VIAC, có đến 66% tranh chấp liên quan đến bất động sản, mua bán hàng hóa và xây dựng, vốn là các loại tranh chấp tương đối cơ bản, không yêu cầu phân tích dữ liệu đa chiều hay dự đoán xu hướng mà AI thường được ứng dụng [30]. Ngược lại, theo thống kê năm 2023 từ SIAC, giá trị trung bình của một vụ tranh chấp là khoảng từ 16 đến 17 triệu USD với các vụ việc phức tạp liên quan đến năng lượng, xây dựng quốc tế, và tài chính xuyên biên giới. AAA-ICDR cũng ghi nhận các tranh chấp có giá trị trung bình cao hơn, thường từ 10 đến 20 triệu USD, đặc biệt trong các lĩnh vực công nghệ và sở hữu trí tuệ (AAA-ICDR Time and Cost Study 2023) [31]. Quy mô tài chính nhỏ của các tranh chấp tại VIAC cho thấy chưa có nhu cầu cấp thiết để triển khai AI nhằm tối

ưu hóa chi phí hoặc xử lý dữ liệu lớn, vốn là lợi thế chính của AI trong các vụ kiện giá trị cao.

Thứ tư, lo ngại về tính bảo mật. Khi cho phép sử dụng AI, các TTTT chịu áp lực phải đảm bảo hệ thống AI cũng như những dữ liệu của khách hàng tải lên AI được an toàn. Đây là điều không hề dễ dàng, thậm chí một số ngân hàng, công ty chứng khoán,... có tiềm lực mạnh vẫn bị tấn công gây thiệt hại hàng chục đến hàng trăm tỉ đồng [32][33]. Cùng với đó, việc được đào tạo về biện pháp bảo mật thông tin khi sử dụng AI sẽ trở thành một phần trong nghĩa vụ năng lực của trọng tài [14]. Những áp lực này có thể khiến cho các TTTT e ngại việc áp dụng AI.

3.2. Một số đề xuất để ứng dụng AI trong giải quyết tranh chấp trọng tài tại Việt Nam

Dựa trên kết quả nghiên cứu từ các TTTT trên thế giới cũng như thực trạng tại Việt Nam, nhóm tác giả đề xuất một số ý kiến sau đây nhằm thúc đẩy việc sử dụng AI trong tố tụng trọng tài tại Việt Nam.

Thứ nhất, các TTTT cần nghiên cứu kỹ tiềm năng của AI. Mặc dù việc sử dụng AI dẫn đến khoản chi về quản lý, bảo trì, đảm bảo an ninh mạng, nhưng ngược lại, AI giúp đơn giản hóa quy trình trọng tài, từ đó giảm chi phí nhân sự. Việc xử lý nhanh chóng và còn tăng số lượng vụ việc được giải quyết, đồng thời mở ra cơ hội cho các doanh nghiệp vừa và nhỏ hoặc cá nhân tham gia vào trọng tài mà không bị cản trở bởi rào cản tài chính [35]. *Thứ hai, sự hỗ trợ của Nhà nước.* Nghị quyết số 27-NQ/TW năm 2022 về xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trong giai đoạn mới đã nhấn mạnh việc kết hợp sức mạnh của công nghệ số, trong đó có AI, được coi là một phần quan trọng để nâng cao hiệu quả giải quyết tranh chấp và thực thi quyền công dân trong môi trường pháp lý mới [36]. Việc áp dụng AI trong giải quyết tranh chấp bằng trọng tài góp phần quan trọng để thực hiện mục tiêu này. Tuy nhiên, để làm được thì cần nguồn lực lớn. Do đó, Nhà nước cần có sự hỗ trợ cho các TTTT nói riêng và các cơ quan, tổ chức nghiên cứu nghiên cứu về AI nói chung. Sự hỗ trợ về tài chính và cơ chế sẽ giúp tạo ra AI riêng của Việt Nam trong lĩnh vực pháp lý trọng tài, vừa đảm bảo an toàn thông tin, vừa tạo được động lực phát triển cho các doanh nghiệp Việt Nam.

Thứ ba, cần hoàn thiện khung pháp lý về AI. Như đã phân tích, Việt Nam đang chậm hơn các quốc gia khác trong việc ban hành các văn bản pháp lý điều chỉnh cho AI. Trong thời gian chờ đợi các cơ quan có thẩm quyền ban hành văn bản pháp luật, các TTTT cũng cần chủ động ban hành các hướng dẫn về việc sử dụng AI. Trong đó, cần khẳng định AI chỉ được sử dụng như một

công cụ hỗ trợ, trách nhiệm vẫn thuộc về các bên và trọng tài viên. Ngoài ra, người dùng AI còn phải tuân thủ các nghĩa vụ như: thông báo công khai; kiểm tra tính xác thực của kết quả được tạo ra bởi AI; bảo vệ bí mật

thông tin; tuân thủ các quy tắc đạo đức nghề nghiệp. Nếu vi các nghĩa vụ trên, kết quả giải quyết tranh chấp có sử dụng AI sẽ không được công nhận.

Tài liệu tham khảo:

- [1] OECD (2024). Explanatory memorandum on the updated OECD definition of an AI system (OECD Artificial Intelligence Papers, No. 8). OECD Publishing.
- [2] Article 3.1 Regulation (EU) 2024/1689 laying down harmonised rules on artificial intelligence.
- [3] Ministry of Communications and Information Singapore (2023), NAIS 2.0: Singapore National AI Strategy p. 3; Ryan McCarl (2022), The Limits of Law and AI, University of Cincinnati Law Review, Vol. 90, Iss. 3, p 925; ; Scott J. Shackelford & Rachel Dockery (2020), Governing AI, Cornell Journal Of Law And Public Policy, 30(2).
- [4] Ankit Malhoutra, Faizan Ahmad. (2022). Artificial Intelligence And International Arbitration. Revista Novos Estudos Jurídicos - Eletrônica, Vol. 27 - N. 2 - Abr-Ago.
- [5] Khoản 18 Điều 2 Thông tư 02/2025/TT-BGDDT Quy định khung năng lực số cho người học.
- [6] Liu, J. (2024). The Human Impact on Arbitration in the Emerging Era of Artificial Intelligence. Contemporary Asia Arbitration Journal. Vol. 17, Issue 1.
- [7] Corporate Strategy Unit & Business Development Department. (2020). Artificial Intelligence ('AI') in International Arbitration: Machine Arbitration.
- [8] Vij, A. (2020). Arbitrator-Robot : Is A(I)DR the future? Electronic Copy, 1.
- [9] Schmitz, A. J. (2019). Expanding Access to Remedies through E-Court Initiatives. Buffalo Law Review, 67(1).
- [10] Grossman, M. R., Cormack, G. V., & The Sedona Conference. (2011). Some thoughts on incentives, rules, and ethics concerning the use of search technology in E-Discovery. The Sedona Conference Journal Vol. 12
- [11] Wiliński, P., & Durbas, M. (2023). "International Commercial Arbitration and Technology -An Authors' Interview with Generative Artificial Intelligence. TIAC Journal of International Dispute Settlement."
- [12] Chan, E., Gore, K. N., & Jiang, E. (2023). Harnessing Artificial Intelligence in International Arbitration Practice. Contemporary Asia Arbitration Journal. 16(2), 263-294.
- [13] Rabinovich-Einy, O., & Katsh, E. (n.d.). Artificial intelligence and the future of dispute resolution. Chapter.
- [14] Sela, A., Bar Ilan University Faculty of Law, Deborah Hensler, Mark Kelman, Janet Martinez, Clifford Nass, Duke University, & ODR Forum in Prague. (2018). Can computers be fair? How automated and Human-Powered online dispute resolution affect procedural justice in mediation and arbitration. Ohio State Journal on Dispute Resolution Vol. 33, Issue 1.
- [15] Behl, M., Bahuguna, R., Pandey, S., Kumar, G. R., Sahu, M., & Gehlot, A. (2023). Artificial Intelligence in International Arbitration – A Spotlight on the Options. Journal of International Arbitration.
- [16] Amunátegui Abad, A. (2024). Artificial Intelligence and the Future of International Trade Law and Dispute Settlement. Contemporary Asia Arbitration Journal. Vols. 17–1.
- [17] Điều 25 Luật Luật sư 2006 (Sửa đổi 2012, 2015); Quy tắc số 7 Bộ Quy tắc đạo đức & ứng xử nghề nghiệp luật sư theo Quyết định 201/QĐ-HĐLSTQ 2019.
- [18] Łągiewska, M. (2023). New Technologies in International Arbitration: a Game-Changer in Dispute Resolution? International Journal for the Semiotics of Law - Revue Internationale De Sémiotique Juridique, 37(3), 851–864.
- [19] SCC Arbitration Institute. (2024, December). Guide to the use of artificial intelligence in cases administered under the SCC rules.
- [20] Silicon Valley Arbitration & Mediation Center, About SVAMC, from <https://svamc.org/about/> 20
- [21] Silicon Valley Arbitration & Mediation Center. (2024). Guidelines on the Use of Artificial Intelligence in Arbitration. SVAMC.
- [22] AAA International. (n.d.). AAAi standards for AI in ADR. American Arbitration Association, p1; American Arbitration Association, Inc. (2025, March). AAA - ICDR Guidance on Arbitrators' Use of AI Tools. American Arbitration Association.
- [23] Chartered Institute of Arbitrators. (2025). Guideline on the Use of AI in Arbitration. CIArb. 23

- [24] Global Arbitration News. (2024, May 15). The new guidelines on the use of artificial intelligence in arbitration: Background and essential aspects. <https://www.globalarbitrationnews.com/2024/05/15/the-new-guidelines-on-the-use-of-artificial-intelligence-in-arbitration-background-and-essential-aspects/>
- [25] CIArb Guidelines on AI – next step in the evolution of soft law on AI (Natalia Chumak & Neil Newing). Signature Litigation (May 8, 2025). <https://www.signaturelitigation.com/ciarb-guidelines-on-ai-next-step-in-the-evolution-of-soft-law-on-ai-natalia-chumak-and-neil-newing/>
- [26] Bộ Tư pháp. (2023). Giải quyết tranh chấp bằng trọng tài trực tuyến trong lĩnh vực thương mại điện tử. Cổng Thông tin điện tử Hỗ trợ pháp lý cho doanh nghiệp. <https://htpldn.moj.gov.vn/Pages/chi-tiet-tin.aspx?ItemID=1951>
- [27] VIAC. (2024). VIAC eCase: Nền tảng nộp đơn điện tử và quản lý vụ tranh chấp trực tuyến. <https://www.viac.vn/ecase-gioi-thieu.html>
- [28] Nguyễn Thanh Hà, Lê Văn Tiến, Bùi Ninh Đăng (2024). Nghề luật trước những tác động của trí tuệ nhân tạo và những yêu cầu đặt ra đối với hoạt động đào tạo luật ở Việt Nam. LSVN, <https://lsvn.vn/nghe-luat-truoc-nhung-tac-dong-cua-tri-tue-nhan-tao-va-nhung-yeu-cau-dat-ra-doi-voi-hoat-dong-dao-tao-luat-o-viet-nam-1706110660-a140398.html>
- [29] Chander, A. (2024, 11 tháng 7). Artificial Intelligence Software Development Cost in 2024: A Comprehensive Guide. AIVeda. <https://aiveda.io/blog/how-much-does-ai-development-costs>
- [30] TTTT Quốc tế Việt Nam (VIAC). (2023). <https://www.viac.vn/bao-cao-thuong-nien.html>
- [31] AAA-ICDR. (2023). AAA-ICDR time and cost study. American Arbitration Association - International Centre for Dispute Resolution. <https://go.adr.org/coststudies.html>
- [32] Thái Khang (2025), Vietnamese bank hacked for \$4M amid growing cybersecurity concerns. Vietnamnet Global, <https://vietnamnet.vn/en/vietnamese-bank-hacked-for-4m-amid-growing-cybersecurity-concerns-2403834.html>;
- [33] Phương Liên, (2024). Trước VNDirect, nhiều “ông lớn” tài chính trên thế giới bị tin tặc tấn công. Dân trí. <https://dantri.com.vn/kinh-doanh/truoc-vndirect-nhieu-ong-lon-tai-chinh-tren-the-gioi-bi-tin-tac-tan-cong-20240327145349689.htm>
- [34] Responsible use of AI in civil dispute resolution. (2025). The Cambridge Handbook On AI And Civil Dispute Resolution. Cambridge University Press.
- [35] White & Case LLP. (2025). 2025 international arbitration survey: Arbitration and AI.
- [36] Mục III.1.2 và IV.3 Nghị quyết số 27-NQ/TW ngày 09 tháng 11 năm 2022 về tiếp tục xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trong giai đoạn mới.

AI in dispute resolution through arbitration: International experiences and lessons for Vietnam

Vo Hung Dat*, Nguyen Luong Hoang Trinh, Bui Viet Ha, Le Minh Hieu

Faculty of International Law, Ho Chi Minh City University of Law

*vhdat@hcmulaw.edu.vn

Abstract The advancement of artificial intelligence (AI) is revolutionizing various fields, including arbitration as a dispute resolution mechanism. This study demonstrates that AI not only enhances legal document analysis, improves accessibility, and reduces costs but also opens new possibilities for predicting dispute outcomes and supporting decision-making by human arbitrators. The article explores the potential applications of AI in arbitration proceedings, alongside the opportunities and challenges it presents in international arbitration. The authors focus on analyzing legal issues related to AI adoption in arbitration, including the legality of AI use, its permissible scope, transparency requirements, the enforceability of AI-assisted arbitral awards, and associated liability concerns. The study draws upon Vietnamese legal instruments, rules of selected arbitral institutions worldwide, and empirical reports from several jurisdictions. The primary methodology employed is legal analysis in combination with comparative methods, with a view to deriving valuable lessons and recommendations for Viet Nam.

Keywords Artificial intelligence; Dispute resolution; Arbitral award; International arbitration; Recognition and Enforcement

